

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ТА
ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ
СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
23 ЛИСТОПАДА 2018 РОКУ**

ХАРКІВ – 2018

ЗМІСТ

ПУБЛІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ І ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЙ

Васильєва М.П. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ.....	9
Зеленська Л.Д., Фомін В.В. ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ЗАКЛАДІВ СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В УКРАЇНІ ЗА СФЕРАМИ ВІДОМЧОЇ ПІДПОРЯДКОВАНОСТІ (XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ).....	11
Золотухіна С.Т. ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	13
Іонова О.М. АНТРОПОСОФСЬКИ ЗОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	15
Кайдалова Л.Г. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	17
Кабусь Н.Д. РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЯК СУБ'ЄКТА СОЦІАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	18
Костікова І.І. LIFE SKILLS IN ENGLISH.....	20
Подберезський М.К. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	21
Рассказова О.І., Волкова К.С., Григоренко В.Л. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПЕДАГОГА – ПРОВІДНА ТЕНДЕНЦІЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	23
Рижанова А.О. РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОЛІТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ: СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	26
Романова І.А. ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ШАХОВОЇ ГРИ.....	28
Штефан Л.А. СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «СОЦІАЛЬНИЙ ПЕДАГОГ» ТА «СОЦІАЛЬНИЙ ПРАЦІВНИК»: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ.....	31
Акімова О.М. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ГОТОВНОСТІ У ХОДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	33
Акулова Л.Г. ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ХОБФ «СОЦІАЛЬНА СЛУЖБА ДОПОМОГИ».....	35
Андрієнко А.А. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК СПОСІБ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ «СОЦІАЛЬНА СЛУЖБА ДОПОМОГИ».....	37

Іонова О.М.
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

АНТРОПОСОФСЬКИ ЗОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У підготовці майбутніх фахівців на Заході останнім часом поширюється концептуальна програма NALM (New Adult Learning Movement) – Рух за оновлення освіти дорослих. Цей рух виник наприкінці 90-х рр. минулого століття в ряді європейських країн (Велика Британія, Нідерланди, Німеччина) за ініціативи Конрада ван Хойтена – голландського вченого, соціолога, педагога, визнаного в Європі фахівця з оптимізації організації навчання дорослих.

За своєю суттю програма NALM може бути застосована для освіти дорослих практично в будь-якій освітянській сфері (технічній або гуманітарній, вищій чи післядипломній освіті), оскільки її мета – формування загальнолюдської культури через пробудження цілеспрямованої волі людини та розвиток власного незалежного судження особистості.

На сьогодні за програмою NALM працюють у багатьох країнах Європи та Америки. В Україні з 2000 р. спільно з голландськими фахівцями здійснюється підготовка та перепідготовка вальдорфських педагогів. Основні підходи, форми та методи NALM використовуються також у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди для підготовки майбутніх учителів, післядипломної освіти та підвищення кваліфікації педагогів для роботи в умовах реалізації концепції «Нова українська школа».

Методологічними засадами програми NALM є антропософія – учення про духовну основу світу та людини, фундатором якої є Рудольф Штайнер – видатний європейський мислитель, філософ, учений, соціолог, педагог, засновник Вальдорфської школи.

Відповідно до антропософського бачення образ людини – це триєдність тілесного, душевного та духовного буття; людська індивідуальність, її «Я», виявляється в трьох основних функціях людської душі (психіки) – мисленні, почуттях і волі. Ці сфери людини перебувають у стані постійного руху, а завдання освіти полягає у пошуку методів і форм їх гармонізації. Порушення рівноваги між ними, зокрема між сферами мислення і почуттів, між раціональним і емоційним, призводить до негативних наслідків як для людини, так і для суспільства.

За Р. Штайнером, три вище згадані складники психіки людини як цілісної особистості виступають у єдності та взаємодії й пов'язані не лише з нервово-почуттєвою системою (як уважає сучасна наука, що орієнтована виключно на інтелект), але й з усією організацією людини. При цьому на нервово-почуттєву систему спирається тільки розумова діяльність. Фізіологічною ж основою емоційної діяльності слугує система дихання та кровообігу (так звана ритмічна система), а волева діяльність має опору в системі обміну речовин і органів руху.

Важливим є також уявлення про розвиток людини в ритмі семи років (основного салютогенетичного ритму).

На цьому антропологічному фундаменті Р. Штайнер розробив відповідні віку педагогічні технології, що сприяють цілісному розвитку людини.

Виходячи з антропософських підходів до суті людини та її розвитку, К. ван Хойтен будує NALM на системі взаємопов'язаних принципів, а саме:

- навчання людини як пробудження її волі, тобто пробудження мотивації до навчання.

Пробудження незалежної волі людини, дефіцит якої так гостро відчувається в наш час, є надзвичайно важливим, оскільки воля пов'язана з природою людського «Я». Р. Штайнер характеризує «Я» людини як «волю, що працює». Зв'язок між «Я» і волею живе в елементі

тепла – душевного тепла. Людське «Я» виробляє тепло як продукт інтересу, ентузіазму щодо цікавого, прекрасного, доброго, істинного. Невипадково говорять: «загорітися справою», «полум'я ентузіазму» тощо. Виявлення активності до того, що наповнює людину ентузіазмом, і є пробудженням волі.

Пробудженню волі людини сприяють групова робота, проектна та художня діяльність (робота зі словом, звуком, музикою, кольором, формою, дрібною пластикою тощо).

У процесі освіти необхідно підтримувати три основні стимули, що збуджують логічно спрямовану волю людини, – стимули знання (пізнання), розвитку і вдосконалення. Стимул пізнання є найбільш свідомим, він допомагає подолати відчуття ізоляції від світу, зрозуміти світ і себе. Стимул розвитку є основною силою душі, що перетворює її. Власний розвиток і перетворення людина переживає через фази своєї біографії. Стимул удосконалення пов'язаний із почуттям незадоволеності досягнутим і бажанням реалізувати свій потенціал.

Пробудження волі до навчання тісно пов'язано з іншим складником мети освіти дорослих – формуванням незалежного судження, що є запорукою внутрішньої автономії, індивідуального способу дії;

- навчання людини як подолання бар'єрів – трьох основних бар'єрів, з якими необхідно працювати, – у людському мисленні, почуттях і вольовій діяльності. Людині потрібні свідомість і мужність, щоб розпізнати свої бар'єри, проте справжні зміни відбуваються у процесі їх подолання. Важливу роль у цьому процесі відіграють вправи внутрішнього характеру, спрямовані на оволодіння ходом своїх думок, взяття під контроль емоцій і почуттів, опанування вольових імпульсів;

- інтеграція трьох основних навчальних напрямів, які умовно можна визначити таким чином: академічне навчання, стрижнем якого є розв'язання завдання, як навчитися вчитися; навчання долею (життєвим досвідом) – практична робота з власною біографією, установлення певних закономірностей свого життєвого шляху, що сприяє отриманню нових смислових орієнтирів, набуттю внутрішньої впевненості; духовний (внутрішній) розвиток – пошук і робота з власними духовними питаннями;

- семи-крокове проходження процесу навчання. До навчальних кроків, згідно з якими структурується весь процес освіти, відносяться: спостереження (сприйняття); виробка ставлення до об'єкта спостереження; переробка та засвоєння; індивідуалізація; вправи (практика); розвиток нових здібностей; творчість (створення нового);

- синтез науки, мистецтва і моралі. Ці три елементи утворюють творче джерело для гуманізації процесу освіти, сприяють формуванню людини як носія загальнолюдської культури. Заняття мистецтвом вносять серйозні зміни в діяльність почуттів і життєвих процесів, сприяють розвитку душевних сил (нове мислення, нові почуття, нову волю до творчості), дозволяють людині пережити себе на кожному кроці пізнання, усвідомити свої бар'єри та подолати їх.

Підготовка майбутніх фахівців передбачає також урахування таких важливих моментів, як: організація сприятливого освітнього простору; розробка інтегрованих програм, що передбачає інтеграцію навчальних елементів (лекцій, бесід, групової роботи, проектної роботи, художніх занять, соціальних вправ тощо); ритмічна організація навчального процесу з урахуванням людських біоритмів; огляд, оцінювання, планування (попередній перегляд), що є важливими формами активізації навчальної діяльності; педагогічна діагностика та самодіагностика (спостереження як процесу навчання, так і себе у процесі навчання).

Наш досвід свідчить, що робота в цьому напрямі сприяє пробудженню волі дорослого учня до навчання та вдосконалення у професійній і особистісній сферах, до розвитку раціонального й образно-емоційного типів мислення, набуття соціальної мобільності, усвідомлення відповідальності за свою діяльність тощо.

Це відкриває перспективи не лише перед розвитком вальдорфської педагогіки в Україні, але й для розробки нових підходів до вдосконалення професійної освіти майбутніх фахівців різного профілю.